

ÚVODEM

V těsném sousedství Votic se ženou kolony osobních i nákladních aut po silnici, která tady byla už v dávných časech a zajišťovala spojení jihu a severu země. Nebývá čas zastavit. Spěch se stal součástí našeho života. Silnice se z mírně navlněné krajiny zvedá do kopců, jak tady říkávali, do hor. Míří strmě vzhůru až k nejvyšší hoře Miličínské vrchoviny či Miličínských hor nazývané Mezivrata a zvedající se do výšky 713 metrů nad mořem. Na výrazném hřbetu z moldanubických kvarcitů, na němž jsou na četných místech patrné skalní tvary zvětrávání a odnosu horniny, stojí zděná geodetická věž a retranslační stanice. A po obou stranách silnice jsou v krajině místa s podmanivou historií a jmény Amerika, Větrov, Hory, U Josefa, U Antonína, stejně jako od vrcholu dolů na jih, kde cesta připomíná pouťový tobogán prudce padající do úzkého údolí a vzápětí se neméně prudce zvedající vzhůru, aby posléze několika serpentinami zamířila k Miličínu - Babí hora, Babin kout, Perka, Kalvarie...

Je to zvláštní kraj s ještě zvláštnějším podnebím, jaké mnohde jinde u nás nenajdete. Zima začíná brzy a končí příliš pozdě, podnebí je drsné a chlad citelnější. Však tento kraj jeho ctitel historik a spisovatel dr. Jan Herben ve svém obsáhlém eposu Hostišov výstižně pojmenoval Česká Sibiř, což se ujalo v čítankách i v turistických průvodcích:

Dne 17. února 1907. V Praze vlažný den, jeden z těch, které jsou jako předtuchou jara. Se střeš kape, po sněhu již není památky, jen poslední zmrazky jihnou a cesty v parku jsou blátivé. A z našich hor nám psali: Bože, to je sněhu! V zahrádce vykukují jen vršky stromů, a zajáci běhají až do síně, že je Oplová vyhání koštětem. Chci to vidět, řekl jsem si a pustil jsem se do tábořských hor.

Kdekoli se rozhlédneš od Votic po krajině, sníh leží všude tiše a měkce. Nekonečné bílé pláň. Jenom stráně k západu obrácené, s nichž vítr často odmetá spousty sněhu a nechává na nich jen vrstvy přituhlé k zemi, ty jsou nahnědlé - země proráží pod sněhem. Ostatek všechno jsou bílé pláň, ničím nepřerušované, leč sněhovými vlnami vyššími a nižšími... Stoupáme dva po silnici miličínské na hory. Jakmile jsme od Votic zahnuli za nedaleký břeh, všechny stopy blízkého města zmizely. Nelze sice zabloudit, ani sejít se silnice, protože je vroubena po obou stranách stromovím a za dnešního jasného dne vidíš všechny známé předměty, ale máš dojem, že jsi opuštěn a nesmírně daleko vzdálen. Nežli jsme vešli do lesů, octli jsme se v nové říši zimního, nevlídného "Větru", jenž tu někde bydlí ve skalách a slujích a nelítostně vítá nezvané hosty. Jako dráb lítá po stráních i po dolině, švihá, mrská a bičuje holé hlavy křovin, lomcuje a skřípá holými větvemi stromů. Bič jeho sviští. Bičuje a láme všechno, co se neukrylo pod sněhem. Jako by ho dráždilo, co připomíná život jara a léta. Zlámané pruty v křovinách ukazují rány, kde řádil, a větve stromů sténají, kde řádí. lidem, kteří vešli do jeho království, stříká do očí a do tváří sněhové hvězdice, jež pálí jako jehličky, jež padají za krk a do rukávů a mrazí. Hvízdá do uší: "Jdi mi odtud! Co tu chceš v mé říši?" opírá se lidem o prsa, strká jimi po silnici ze strany na stranu a pere se s nimi o každý krok.

Konečně jsme větru unikli. Chrání nás před ním les z obou stran silnice. Tu se vítr nemůže rozbíhat a svištět svým karabáčem, zbývá mu - reptat a hlučet v korunách stromů a kus cesty nás vyprovázet

--- Ukázka z titulu ---

Česká Sibiř - TAJEMNOU ČESKOU KRAJINOU

Pavel Toufar

Rovněž autor rozsáhlého a především obdivuhodného díla Hrady, zámky a tvrze české historik August Sedláček o Miličínu a jeho okolí výstižně napsal:

V krajině hornaté mezi chlupy a hřbety skalnatými, lesními a holými, kde jest vzduch po celý rok jako "křen" na okraji horstva, avšak jako v nějakém sedle mezi Kalvarií a Šibenným vrchem leží Miličín.

Opět vás zvu na putování tajemnou českou krajinou, a věřte, že tajemství i četné tajuplnosti v sobě neskrývají pouze historiky o čertech či čarodějnicích, lidové pověsti o nadpřirozených bytostech, silách a zázracích, ale také sama historie, která šla krajem a osudy lidí, kteří v v něm žili.

V putování Českým Meranem jsem se nechal vést dvěma znalci těch čarokrásných míst, Jaroslavem Spirhanzlem Durišem a Čeňkem Habartem, v této knize jsem naslouchal vyprávění textů také Jana Herbena, který původem ze slovácké vesničky Brumovice (nepletme si je s vesničkou Broumovice, která leží co by kamenem dohodil od Votic), z kraje vinic a dobrého vína, kde se 7. května 1857 narodil (zemřel 24. 12. 1936 v Praze), zanechal kus svého srdce v Hostišově nad Voticemi. Nazývali jej "Alšem v próze" a srovnání s malířem české krajiny a historie bylo velice výstižné. Když jsem se vydal po stopách Herbenova vyprávění i jeho letných postřehů, pochopil jsem, proč si Hostišov a celý okolní kraj vybral za místo svého druhého domova.

Někdy na jaře 1897 přijel PhDr. Jan Herben s chotí Bronislavou (rozenou Foustkovou) na návštěvu rodiny votického advokáta JUDr. Pinskerovi. Zmínili se, že hledají vhodný letní byt, který za těch časů býval ve stejné oblibě, jako jsou dnes chaty a víkendové chalupy. Našli jej v hostišovském dvoře nad Voticemi. Pět let tam trávili letní měsíce, až jim roku 1902 nájemce oznámil, že se hodlá do dvora sám nastěhovat. Herbenovi se nechtěli s Votickem rozloučit, a jak doktor Herben prohlásil, "stal se adoptovaným synem tohoto kraje". Od přítele architekta Kotěry dostali jako dárek návrh i projekt a už roku 1904 se nastěhovali do vlastního domu, pohledné venkovské vily s veršovaným nápisem v průčelí, kterou votický stavitel Vrzal postavil na jižním okraji nevelké obce Hostišov. Od roku 1904 trávili Herbenovi letní měsíce "ve svém" a přijímali návštěvy mnoha známých osobností. Jan Herben totiž nebyl jen vzděláním historik a povoláním spisovatel a novinář, ale jako zakladatel a hlavní redaktor časopisu Čas (1886 až 1915) se stal stoupencem a publicistickým mluvčím masarykovského realismu a jeho filosofie dějin, proslul výtečnou monografií o Masarykovi, a v letech 1920 až 1925 působil jako senátor. Bez zajímavosti jistě není, že kolem čtrnáctidenníku Čas dokázal Herben seskupit výkvět tehdejší mladé české inteligence, pro literaturu objevil slezského barda Petra Bezruče a přispěl k tomu, že byl nalezen klenot literatury pro děti, dnes již klasická kniha *Broučci* od faráře Jana Karafiáta. Sám pak vytvořil pozoruhodnou kroniku přerodu moravské vesnice nazvanou *Do třetího a čtvrtého pokolení, obsáhlý epos Hostišov*, četné monografie nejen Masaryka, ale také Palackého i Havlíčka, příběh pro děti o *Bratru Janu Palečkovi*, rovněž velké množství populárně historických a kriticky zaměřených brožur. Mnohé z jeho názorů byly - pravda - rozporuplné, často až jednostranně příliš vyostřené.

Česká Sibiř - TAJEMNOU ČESKOU KRAJINOU

Pavel Toufar

Známý je například jeho odsuzující výpad proti historikovi Josefu Pekařovi, když v roce 1920 veřejně vystoupil se zdůrazněním potřeby hledat pozitivní prvky i v dějinných obdobích, považovaných apriori za "úpadková a temná", jak spor z Herbenovy strany až nenávislný charakterizoval historik Vít Vlnas ve své studii o Janu Nepomuckém.

Dodnes se na Voticku uchovaly vzpomínky na první příjezd pana prezidenta Masaryka v srpnu 1918, který se u Herbenů sešel s dalšími přáteli a spolupracovníky. Přijel tehdy s dcerou Olgou a se synem Janem. Pátek 15. srpna pan prezident nezvolil náhodou či snad s ohledem na svůj pracovní program. V tento den, kdy se v blízkém Neustupově konávala tradiční pouť, se totiž v letech 1917 až 1918 scházeli u Herbenů v Hostišově členové Maffie, tajné organizace, která za 1. světové války mimo jiné usilovala o spojení domácího a zahraničního odboje. V jejím čele byl do roku 1915 Edvard Beneš, po něm dr. Šámal, a právě on a například prof. Drtina, dr. Veselý z Benešova či básník J. S. Machar a další se zúčastňovali utajených schůzek u Herbenů.

I vy se můžete nad Voticemi projít po cestě, na kterou tehdy Jan Herben pana prezidenta pozval a provázel. Zde je popis:

Pan prezident nedal se dlouho zdržet pod střechou. vyvedl jsem tedy společnost na procházku: po hrázi třetího hostišovského rybníčka lesem Žďárkem k vesničce Horám a odtud kolem bouňovského lesa nazpět přes Mysletice... Z této cesty je vidět Blaníky, hrad Šelemberk, Mladou Vožici a dále na obzoru homolí Strážiska, jež se pne nad Pacovem.

Po obědě a odpočinku se pan prezident vydal s tehdejším ministrem spravedlnosti JUDr. Veselým na pracovní procházku směrem k vesničce Zdeboř a po svačině následovala procházka opět celé společnosti. Tentokrát o něco delší. Opět se po jejích stopách můžeme vydat podle Herbenova popisu:

Jestliže dopoledni procházka platila hostišovské přírodě, odpolední byla jako historická. Vyvedl jsem hosty na rozhlednu, kterou toho roku na Mezivratech dal postavit pan Artuš Aichelburg, majitel panství neustupovského. Cestou jsem upozornil pana prezidenta na zbytky tvrze, která bývala sídlem Zbyňka Buchovce z Buchova, jednoho ze čtyř tábořských hejtmanů, jenž se proslavil dobytím rožmberských Příběnic... Zpáteční cestu vykonali jsme kolem našeho "Černého jezera" a přes Oldřichoves, nad nímž stojí na vršku starý gotický kostelík, který býval kdysi kostelem zdejších husitů. A nešli jsme domů, nýbrž zastavili jsme se ve vile dr. Bukovanského na Buchovech, kam si nás paní domácí pozvala všechny na večeři.

Dnes od Hostišova dojdeme po státní silnici (vzhůru do kopce) do Buchova, opatrně přejdeme zejména o víkendech značně frekventovanou silnici a za rybníčkem s ostrůvkem se napojíme na červenou turistickou značku. Zamíříme doprava do svahu.

Podle Augusta Sedláčka stávala na ostrůvku tvrz rodu Buchovců, z níž se uchovaly údajné a v podstatě dnes jen naznačené zbytky tvrziště. Podle jiných názorů však stopy po tvrzi zmizely už velice dávno, pokud vůbec prý stávala v místě, s nímž je spojována. Zanikla totiž už někdy za časů husitských válek. Na tvrzi se měl narodit Jan Zbyněk z

Česká Sibiř - TAJEMNOU ČESKOU KRAJINOU

Pavel Toufar

Buchova. Jeho osud táboorského husitského hejtmána inspiroval jako jeden z námětů Karla Nového k sepsání románu *Rytíři a lapkové*.

První zpráva o existenci Buchova pochází z roku 1368, kdy je doložen vladyka Mareš z Buchova. Jinak však bližší podrobnosti neznáme. Historické prameny se o tvrzi dokonce vůbec nezmiňují.

Na ostrůvku, který se za příznivého stavu vody stává poloostrovem a lze na něj přejít suchou nohou, je informační tabule, na stromě pak turistické značky a směrovníky. Také na nich najdete informaci o zaniklé tvrzi.

Silnicí ve svahu se nedaleko odtud ženou oběma směry automobily po státní silnici z Prahy do Tábora známým "votickým kopcem", ale tady u klidné hladiny nevelkého rybníka stačí přivřít oči a rozmýšlet nad dalším historickým otazníkem v krajině.

Na konci hráze stojí hospodářská usedlost z první poloviny 20. století. Upravený a pohledný dům jako by však do krajiny patřil od nepaměti (což se bohužel o mnohých stavbách vkusu televizních seriálů a barvy řvavě pastelové z doby takřka nedávné, postavených na jiných místech naší vlasti, nedá říct). Vedle brány stojí zvonička s výklenkem a se svatou soškou. Polní cesta se stáčí dozadu k dalším budovám a několika rekreačním chatám. Červená značka míří do kopce. Vlevo ke kapli sv. Vojtěcha na vrchu Větrov, vpravo vrchol kopce Mezivrata, kde stojí již v úvodu zmíněná zděná geodetická měřická věž a vysoká věž retranslační stanice s nezbytným technickým zázemím.

Vydáme se tedy vpravo do kopce a od retranslační stanice pokračujeme dál po červené turistické značce, k níž se navíc připojila i značka modrá, po níž po místní asfaltce dojdeme do Oldřichovice. Červená značka totiž po několika desítkách metrů odbočuje doleva k rybníčku zvanému Jezero a přes Babí horu vede do údolí a znovu do kopce na kótu 688,3 a vrch Kalvarie do Miličina, aby pokračovala pozoruhodnou dálkovou trasou až do Tábora.

Ještě než dojdeme do obce Oldřichovice, stojí za pozornost lese na vršku nad obcí na hřbitově uchovaná a o samotě stojící stavba románsko-gotického kostela sv. Havla z 13. století, k níž je připojena přístavba raně gotického polygonálního presbytáře s opěráky z počátku 14. století. Věž kostelíku byla upravena barokně roku 1757 a celý jednolodní kostel byl upraven roku 1897. Tehdy byla obnovena klenba a doplněny kružby v původních oknech. Dnešní podobu kostelík sv. Havla získal při renovaci roku 1922.

Protože na nás pohostinná hospodyně z vily dr. Bukovanského z Herbenovy vzpomínky bohužel nečeká se svým milým pozváním ke stolu a k občerstvení, využijeme - pokud bude otevřeno - útulného pohostinství místního hostince a motorestu v Oldřichovci. Do restaurací do Votic (po silnici severním směrem) nebo do vyhlášeného Miličina (rovněž po silnici jižním směrem) to je po státní silnici přibližně stejně daleko. Záleží proto pouze na tom, kterým směrem budeme odjíždět k domovu nebo se vydáme na další putování.

--- Ukázka z titulu ---

Česká Sibiř - TAJEMNOU ČESKOU KRAJINOU

Pavel Toufar

K šestému vydání Herbenova eposu Hostišov z roku 1939 jsou připojeny ilustrace Vojtěcha Sedláčka. Některé z nich jsem vybral do tohoto úvodu mé knihy. Přibližují atmosféru nade všechny pochybnosti romantického kraje, který rozhodně stojí za návštěvu a toulky po zajímavých místech. Vždyť každá vesnička a každý dům mají svou historii, některé dokonce známou a propojenou s významnými událostmi v českých dějinách. Na dalších místech se potkáte (třeba jen ve vyprávění pamětníků) s nadpřirozenými bytostmi, můžete také vyzkoušet přítomnost energie v krajině, o níž mluví příznivci tajemna a záhad.

Výchozím místem všech našich putování a jakýmsi pomyslným majákem v krajině budou v této knize Votice, odkud se vydáme všemi popisovanými směry. Do Votic se hravě dostaneme autem či autostopem, ve městě je velké autobusové nádraží a za městem nádraží vlakové. Přesto však v první kapitole či prvním zastavení v tajemné české krajině Votice mineme a vstoupíme přímo do děje dramatického příběhu, který klade mnohé tajemné otázky. Právě probíhají osudové okamžiky naší vlasti po porážce stavovských vojsk na Bílé hoře. Praha je daleko i blízko. Podle dávné pověsti se pod lípou v sousedství svého zámku loučil Kašpar Kaplír ze Sulevic s přáteli a poddanými. Stalo se to skutečně? Anebo jde o pouhou lidovou pověst?

Podívejme se teď podrobněji na první otazník našeho putování, který inspiruje k hledání odpovědí na další doposud nezodpovězené otázky. Na prohlídku Votic si necháme čas později, dokonce až v zastavení třetím, kdy budeme procházet zajímavými místy v krajině.

Nejprve se vydáme přímo do centra již nastíněného děje. Přibližně v polovině kopce ve směru od Votic na Miličín odbočíme z hlavní silnice doleva, projedeme lesíkem a po nepřiliš dlouhém stoupání do malé obce či polosamoty Hory sjedeme do Neustupova, vzdáleného něco málo přes jeden kilometr. Jsme na místě našeho prvního zastavení a také zmíněného již prvního historického otazníku.

